

ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОГО ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Розглядається питання домашнього читання студентами фахової літератури іноземною мовою. Звертається увага на те, що в умовах розвитку глобальних інформаційних потоків та інформаційних технологій даний вид діяльності стає одним з найбільш ефективних компонентів самостійної роботи. На основі особистісно-орієнтованого підходу до студента як до суб'єкта пізнавальної діяльності сформульовано основні задачі цього виду діяльності. Показано, що комплексна реалізація сформульованих задач підвищує інтерес студентів до змісту і результатів своєї роботи, формує мотивацію до подальшого поглибленого вивчення іноземної мови, впевненість у своїх силах і здатність до реальної самооцінки.

Ключові слова: іноземна мова професійного спрямування, самостійна робота, домашнє читання.

Сьогодні головною метою вищих навчальних закладів є формування особистості студента як активного суб'єкта навчальної діяльності, його всебічна підготовка до безперервного процесу освіти. Самостійній роботі приділяється важлива роль як засобу професійного становлення майбутнього спеціаліста. Вона сприяє активізації резервних можливостей студентів, залучає їх до науково-дослідницької діяльності, прищеплює їм такі важливі вміння як інформаційний пошук, виділення головного, оцінка отриманої інформації, участь у професійному спілкуванні.

Сучасна концепція вивчення іноземної мови розвивається в гуманістичному напрямку. Основний наголос ставиться на активну самостійну роботу студентів, створення умов для їхнього самовираження та саморозвитку, забезпечення відповідного освітнього середовища для формування їхньої особистої активності [1: 31].

Метою самостійної роботи студентів з іноземної мови є формування навичок роботи з фаховими джерелами інформації іноземною мовою, а також формування комунікативних навичок у рамках загальноосвітніх тем і професійної тематики.

Одним із самостійних видів діяльності студентів є домашнє читання фахової літератури іноземною мовою. Позааудиторна організація цього виду читання дає можливість активізувати студента як суб'єкта навчальної пізнавальної діяльності, реалізувати його особистісний потенціал. Зі зростанням глобальних інформаційних потоків і розвитком інформаційних технологій щоразу доступнішими для студентів стають найрізноманітніші автентичні фахові тексти іноземними мовами. Таким чином, створюються передумови як до зростання питомої ваги домашнього читання фахової літератури іноземною мовою у загальній структурі самостійної роботи студентів, так і до якісного розвитку цього виду діяльності, як важливого особистісно-орієнтованого засобу вивчення студентами іноземної мови. У зв'язку з цим питанням самостійного домашнього читання фахової літератури іноземною мовою присвячена значна кількість досліджень і публікацій у вітчизняних та зарубіжних виданнях, в яких аналізуються різноманітні аспекти цього виду діяльності та підходи до його організації.

Зокрема, у праці В.В. Євченка та С.І. Сидоренка [2: 108-112] розглядаються можливості використання домашнього читання як засобу формування комунікативної компетенції студентів, найскладнішою частиною якої є соціокультурний компонент. Це передбачає насамперед адекватне сприйняття тексту на основі поглиблення загальних фонових знань та підвищення мовленнєвого рівня студентів. Авторами запропоновані технології, спрямовані на навчання адекватному розумінню тексту як цілісної одиниці, що також передбачають формування у студентів навичок володіння мовним кодом.

У дослідженні Бессерт О.Б. [3: 1-24] проаналізовано особливості індивідуального читання іноземною мовою студентів четвертого курсу педагогічного вузу, організаційні форми навчання з позиції психолінгвістики та лінгводидактики, а також визначені навички, уміння, характерні для цього виду читання, які необхідно формувати у студентів старших курсів. Зокрема, розглянуто специфіку особистісно-орієнтованого підходу до навчання індивідуального читання, виділено навчальні стратегії, характерні для студентів у процесі цього виду діяльності, та досліджено їх структуру і компонентний склад, сформульовані принципи відбору матеріалу для індивідуального читання іноземною мовою відповідно до мети і умов навчання.

У праці М.Г. Гордієнко розроблено й теоретично обґрунтовано зміст самостійної роботи з іноземною фаховою літературою для професійної підготовки майбутніх інженерів-електромеханіків [4: 1-21]. Автор також виявив вплив особливостей формування умінь і навичок самостійної роботи з іноземною фаховою літературою у майбутніх інженерів на якість їх професійної підготовки та педагогічні умови ефективності самостійної роботи з іноземною фаховою літературою. Зокрема, теоретично обґрунтовано принципи відбору та структурування змісту навчального матеріалу для самостійної роботи з іноземною фаховою літературою у професійній підготовці майбутніх інженерів.

У статті О.О. Спіркіної [5: 117-122] аналізується проблема ефективності використання особистісно-орієнтованого підходу до навчання читання технічних текстів за спеціальністю іноземною мовою у вищих технічних навчальних закладах. Автор зазначає, що професійно-орієнтоване навчання читання спеціальної технічної літератури іноземною мовою вимагає ретельного відбору самого навчального текстового матеріалу, а також всебічного урахування всіх характеристик студента як читача технічної літератури іноземною мовою, а саме: професійні та мовні знання, коло інтересів та потреб студента і його ставлення до вивчення іноземної мови, індивідуально-психологічні особливості, характер реального використання отриманих з іноземних текстів знань у навчально-професійній діяльності, рівень культури читання науково-технічної літератури іноземною мовою.

У праці Н.О. Старкової [6: 313] розглянуто читання, його види й результати, які можна буде отримати у процесі вивчення іноземної мови студентом у вищому навчальному закладі. Автор виділила певні способи опрацювання тексту та види завдань, котрі сприяють розвитку в студентів здібностей до самостійної роботи з текстом із метою виокремлення в ньому та подальшого опрацювання інформації.

Важливою умовою для реалізації можливостей домашнього читання фахової літератури іноземною мовою є чітке комплексне формулювання викладачем конкретних цілей та задач вказаного виду діяльності, на основі яких визначаються об'єм, структура і система організації домашнього читання, методики роботи над текстами, формулюються вимоги та визначаються методи контролю. Однак у більшості праць задачі самостійного читання сформульовано без врахування комплексного підходу, що звужує потенційні можливості даного виду навчальної діяльності. Відповідно, **метою** даної роботи є формулювання задач самостійного домашнього читання фахової літератури іноземною мовою. Для досягнення поставленої мети вирішуються такі **завдання**: аналіз когнітивних аспектів, аналіз комунікативних аспектів, дослідження психологічних та мотиваційних аспектів домашнього читання фахової літератури іноземною мовою.

Самостійне домашнє читання виключає присутність викладача, залишаючи студента сам на сам зі своєю діяльністю, дозволяючи йому самому визначати зміст, здійснювати вибір методів, засобів, прийомів навчальної діяльності і структурувати свою пізнавальну діяльність в оптимальному для нього режимі. В основі домашнього читання лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, а також розвиток критичного мислення.

Домашнє читання фахової літератури іноземною мовою стає більш ефективним, якщо сприяє розвитку індивідуального стилю навчання і дає можливість переходити від інтуїтив-

ного уявлення до осмислення своєї діяльності під час виконання навчальних задач та їх творчого вирішення, активізує пошукову та дослідницьку діяльність. Унаслідок цього така діяльність студентів досягає якісно вищого рівня: підвищує інтерес до змісту та результатів своєї роботи, забезпечує задоволення рівнем самореалізації та усвідомлення своїх можливостей. Саме це формує мотивацію до подальшого удосконалення в різних сферах іншомовної діяльності. Самостійне читання фахової літератури іноземною мовою сприяє розвитку в студентів упевненості в своїх силах і здатності до реального самооцінювання.

У самостійній роботі над домашнім читанням фахової літератури іноземною мовою можна виділити п'ять етапів: організаційно-підготовчий, орієнтовний, моделюючий, рефлексивний і креативний. Кожний етап має свою конкретну ціль, яка підпорядкована досягненню кінцевої мети, а саме – формуванню пізнавальної самостійності [7: 53].

На організаційно-підготовчому етапі (I) формується потреба вчитися і віра в кінцевий результат. Орієнтовний етап (II) вводить студента до логічного вивчення часової системи англійського дієслова і синтаксису англійського речення. Головною задачею моделюючого етапу (III) є переклад іншомовного тексту з опорою на модельні слова і засвоєння алгоритму декодування тексту. На рефлексивному етапі (IV) студент постає перед необхідністю усвідомленого самостійного завершення роботи з формування умінь видобування інформації з тексту і її трансформації. Провідною метою креативного етапу (V) є формування креативних умінь майбутнього спеціаліста [7: 53].

Організація самостійного домашнього читання фахової літератури іноземною мовою розвиває такі якості як уміння працювати з літературою професійного спрямування, довідниками, періодичними виданнями іноземною мовою, термінологічними словниками. Студент розвиває вміння, пов'язані із опрацюванням фактичної інформації та її усвідомленням, а саме: вміння виділяти у реченні (абзаці) високоінформативні та низькоінформативні групи слів, випускати одиниці тексту без шкоди для сприйняття [8: 22]. Студент навчається адекватно перекладати прочитаний текст, тобто точно передавати думки автора з використанням відповідної термінології і дотриманням норм рідної мови. Під час самостійного опрацювання фахової літератури іноземною мовою студент повинен звернути увагу на особливості мови та стилю цієї літератури. Адже стиль літератури професійного спрямування характеризується логічною послідовністю викладу, точністю, однозначністю вираження думки. Це проявляється у широкому застосуванні інфінітивних, герундіальних, дієприкметникових зворотів, скорочень та умовних позначень. Необхідно пам'ятати, що саме граматики є одним із засобів, який дає можливість зрозуміти та правильно перекласти текст.

У процесі домашнього читання в студентів збільшується лексичний запас, запам'ятовуються нові слова та інші значення уже відомих слів, формується термінологічна база, яка полегшить у майбутньому оволодіння поняттями і визначеннями, що вживатимуться у їх майбутній професійній діяльності. Регулярне читання дає можливість студентам систематично перебувати в атмосфері іноземної мови. Отже, таке самостійне читання сприяє розвитку навичок усного мовлення та підвищує у студентів рівень міжкультурної компетенції.

Самостійне домашнє читання формує навички аналітичного мислення. Студент не лише ознайомлюється з текстом та аналізує його, але й навчається вибирати з кількох джерел та оперативно опрацьовувати необхідну об'ємну інформацію з подальшим її використанням. Володіючи певним рівнем знань та умінь, студент розвиває здібності до синтезу, порівняння, узагальнення та виділення головного і другорядного.

Під час такого виду самостійної діяльності студент опановує різні способи обробки інформації: складання плану прочитаного, використовуючи нові мовні одиниці, та реферування тексту, розкриваючи його зміст та виділяючи основні, найбільш важливі деталі прочитаного.

Отже, на підставі викладеного вище можна стверджувати, що у процесі самостійного домашнього читання фахової літератури іноземною мовою вирішується ряд конкретних задач, а саме:

- активізація самостійної роботи і творчого мислення;
- розвиток навчальних навичок роботи з текстом, словником, довідковою літературою;
- практичне засвоєння граматичних конструкцій, характерних для літератури професійного спрямування;
- поповнення активного та пасивного словникового запасу;
- опанування різних способів обробки інформації – від складання плану тексту до його реферування та анотування;
- формування навичок аналітичного мислення: порівняння, аналіз, виділення головного та другорядного.

Комплексна реалізація вказаних задач підвищує інтерес студентів до змісту і результатів своєї роботи, формує мотивацію до подальшого поглибленого вивчення іноземної мови, впевненість у своїх силах і здатність до реальної самооцінки. Саме цей вид самостійної діяльності студентів удосконалює навички самоосвітньої компетенції, в яку входять: пізнавальна, інформаційна та комунікативна компетенції. Завдяки цьому самостійне домашнє читання літератури фахового спрямування є одним з найбільш ефективних та результативних компонентів самостійної роботи, який допомагає досягненню практичної мети навчання іноземної мови.

Слід також іще раз підкреслити значення сучасних інформаційних технологій для розглянутого виду навчальної діяльності студентів. Тому подальші дослідження доцільно спрямувати на розгляд сучасних методик обробки та аналізу текстової інформації з точки зору організації самостійного домашнього читання студентами фахової літератури іноземною мовою.

Список літератури:

1. **Корьяковцева Н.Ф.** Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык / Н. Ф. Корьяковцева. – Москва: АРКТИ, 2002. – 176 с.
2. **Євченко В.В.** Використання домашнього читання як засобу формування комунікативної компетенції студентів / В. В. Євченко, С. І. Сидоренко // Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2004. – № 19. – С. 108-112
3. **Бессерт О.Б.** Обучение индивидуальному чтению студентов четвертого курса педагогического вуза (английский язык как вторая специальность): автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. пед. наук: спец 13.00.02 “теория и методика обучения и воспитания (иностраннй язык, уровень профессионального образования)” / Ольга Борисовна Бессерт. – Санкт-Петербург, 2005. – 24 с.
4. **Гордієнко М.Г.** Формування умінь і навичок самостійної роботи з іноземною фаховою літературою у майбутніх інженерів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 “теорія і методика професійної освіти” / Майя Григорівна Гордієнко. – К., 2009 – 21 с.
5. **Спіркіна О.О.** Особистісно-орієнтований підхід до навчання читанню технічних текстів за спеціальністю іноземною мовою у вищих технічних навчальних закладах / О.О. Спіркіна // Вісник Черкаського університету. – 2008. – №119. – С.117-122.
6. **Старкова Н.О.** Розвиток у студентів немовних ВНЗ здібностей до самостійної роботи з текстом за спеціальністю / Н.О. Старкова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2009. – Вип.5. – С.313-317.
7. **Сіняговська І.Ю.** Методика цілеспрямованого формування пізнавальної самостійності майбутнього вчителя у процесі вивчення іноземної мови / І.Ю. Сіняговська // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. праць / За заг. редакцією академіка АПН України Євтуха М.Б. – 2009. – Вип. 37. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 48-53 с.
8. **Малюська З.В.** Професійно спрямоване викладання іноземної мови в немовному ВНЗ / З. В. Малюська // Вісник Черкаського університету. – 2009. – №147. – С.20-24.

ФОРМУЛИРОВАНИЕ ЗАДАНИЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ДОМАШНЕГО ЧТЕНИЯ СПЕЦИАЛЬНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ

Рассматривается вопрос домашнего чтения студентами литературы по специальности на иностранном языке. Обращается внимание на то, что в условиях развития глобальных информационных потоков и информационных технологий данный вид деятельности становится одним из наиболее эффективных компонентов самостоятельной работы. На основании лично-ориентированного подхода к студенту как к субъекту познавательной деятельности сформулированы главные задачи указанного вида деятельности. Показано, что комплексная реализация сформулированных задач повышает интерес студентов к содержанию и результатам своей работы, формирует мотивацию к дальнейшему углубленному изучению иностранного языка, уверенность в своих силах и способность к реальной самооценке.

Ключевые слова: иностранный язык профессионального общения, самостоятельная работа, домашнее чтение.

N.S. Ivasiv

THE FORMULATION OF THE TASKS OF INDIVIDUAL HOME READING OF THE PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE LITERATURE

The problem of home reading of the professionally oriented foreign language literature by the students is considered. It is noticed that the given kind of activity becomes one of the most effective components of the independent work under conditions of the development of global information flows and information technologies. The main tasks of this activity are formulated on the base of personal oriented approach to a student as a subject of the cognitive activity. It is shown that the integrated realization of formulated tasks increases the students' interest to the content and results of their work, forms the motivation to further deep study of foreign language, self-confidence and self-rating ability.

Key words: professionally oriented foreign language, individual work, home reading.

